

Sisältö

Äidinkieli ja kirjallisuus	2
Vieraat kielet	3
Englanti	3
Espanja	3
Ranska	3
A-ruotsi	4
B-ruotsi	4
Saksa (A-kieli ja B3-kieli)	4
Matematiikka	6
Lyhyt matematiikka	6
Pitkä matematiikka	6
Reaaliaineet	7
Biologia	7
Elämäntutkimustiede ET	7
Evankelis-luterilainen uskonto UE	7
Filosofia	8
Fysiikka	8
Historia	8
Kemia	8
Maantiede	9
Psykologia	9
Terveystieto	9
Yhteiskuntaoppi	10
Lukiodiplomit	11
Kuvataiteen lukiodiplomi (KU12)	11
Musiikin lukiodiplomi (KU12)	11

Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkielen ja kirjallisuuden ylioppilaskoe kirjoitetaan kolmannen vuoden keväällä. Ylioppilaskoe on kaksiosainen, joten pakollisten kurssien (ÄI1-ÄI6) lisäksi on ehdottoman tärkeää käydä esseekokeeseen valmentava ÄI9 (tarjotaan jaksossa 2) sekä tekstitaidon kokeeseen valmentava ÄI8 (tarjotaan jaksossa 3).

Vieraat kielet

Englanti

Kaikki kuusi pakollista kurssia tulee olla suoritettuina. ENA7 ja ENA8 kurssit on hyvä suorittaa sanaston laajentamisen ja kieliopin kertauksen takia. Mikäli jommankumman näistä kursseista jättää suorittamatta, on syytä varmistaa, ettei itselle jää aukkoa sanastoon juuri näistä aihepiireistä. ENA9 kurssi on jokaisen syytä käydä, koska siellä käydään läpi juuri niitä asioita, joita ylioppilaskokeessa kysytään.

Ne, jotka kirjoittavat syksyllä, ehtivät ottaa sekä ENA7 ja ENA9 kurssin vielä 1. jaksossa. Jos haluaa tämän lisäksi suorittaa ENA8 kurssin, sen voi suorittaa jo 2. vuoden aikana tai sitten kesän aikana itsenäisesti (mikäli vaadittavat kriteerit täyttyvät). Ne, jotka kirjoittavat keväällä, voivat suorittaa ENA7 ja ENA8 1. – 3. jakson aikana, ja ENA9 3. jakson aikana.

Mikäli aiot suorittaa englannin ylioppilaskokeen jo syksyllä, mieti tarkkaan kurssien suoritusjärjestys. Syksyllä kirjoittaminen edellyttää työntekoa myös kesällä. Jos et ole valmis uhraamaan aikaasi englannin opiskeluun kesän aikana, on suositeltavaa että kirjoitat vasta keväällä. On myös syytä käydä kysymässä aineenopettajalta mitä asioita kannattaa kesällä tehdä.

Englannin kokeen suorittamista jo 2. vuoden keväällä ei suositella.

Espanja

1. kirjoita keväällä jos vain mahdollista
2. kaikki kurssit suoritettu EAB3.1 – EAB3.8 ja EAB3.9, joka on lyhyen espanjan ylioppilaskirjoitukseen valmistava ½ kurssi
3. sinun on mahdollista kirjoittaa 2 lyhyen oppimäärän kielikoetta RAB, SAB, EAB samalla tutkintokerralla, mutta se ei ole suositeltavaa
4. vain 3 kurssia on oltava suoritettuna ennen koetta, mutta koe laaditaan 8 kurssin pohjalta.

Ranska

RAA – pitkä oppimäärä

1. kirjoita keväällä jos vain mahdollista

2. kaikki kurssit suoritettu RAA1-8 ja RAA9, joka on pitkän ranskan ylioppilaskirjoitukseen valmistava ½ kurssi
3. et voi kirjoittaa kahta pitkää vierasta kieltä ENA, RAA, SAA samalla tutkintokerralla
4. mikäli päädyt kirjoittamaan lyhyen oppimäärän, voit valita kurssin RAB3.9 RAA9 sijasta

RAB – lyhyt oppimäärä

1. kirjoita keväällä jos vain mahdollista
2. kaikki kurssit suoritettu RAB3.1 – Rab3.8 ja RAB3.9, joka on lyhyen ranskan ylioppilaskirjoitukseen valmistava ½ kurssi
3. sinun on mahdollista kirjoittaa 2 lyhyen oppimäärän kielikoetta RAB, SAB, EAB samalla tutkintokerralla, mutta se ei ole suositeltavaa
4. vain 3 kurssia on oltava suoritettuna ennen koetta, mutta koe laaditaan 8 kurssin pohjalta.
5. peruskoulun 8. luokalta alkaneen kielen koe on sama kuin lukiossa alkaneen

A-ruotsi

- kirjoituksia varten ehdottomasti käytävä kurssit 7, 8 ja 9
- edellä mainitut kurssit ovat tarjolla vain kerran vuodessa jaksoissa 1, 2 ja 3
- > A-ruotsi kirjoitetaan kolmannen vuoden keväällä

B-ruotsi

- Käy kaikki syventävät kurssit (Rub6, Rub7 ja Rub8) ennen kirjoituksia.

Jos kirjoitat b-ruotsin **jo 3. vuoden syksyllä**:

- Valitse 2. vuoden 5. jaksoon Rub6
- Valitse 3. vuoden 1. jaksoon Rub7 ja Rub8

Jos kirjoitat ruotsin **3. vuoden keväällä**:

- Valitse 3. vuonna Rub6 ja Rub7 jaksoihin 1 ja/tai 2.
- Valitse Rub8 3. Jaksoon

Saksa (A-kieli ja B3-kieli)

- Ensisijaisesti 3. vuoden kevät
- 3. vuoden syksy vain erityistapauksissa (esim. toinen äidinkieli tai vaihto-oppilasvuosi)

- Suositellaan ehdottomasti, että kaikki syventävät kurssit käydään (7, 8 ja 9 kurssi). Huom. kurssit 7, 8 ja 9 tarjolla vain syyslukukaudella.

Matematiikka

Lyhyt matematiikka

Lyhyen matematiikan voi kirjoittaa kolmannen opiskeluvuoden syksyllä tai keväällä. Ennen kirjoituksia suositeltavaa on suorittaa syventäväkurssi MAB07 talousmatematiikka sekä ehdottomasti MAB09 kertauskurssi.

Syventävissä kursseissa on tarjolla myös MAB08 matemaattisia malleja III kurssi, joka on tarkoitettu opiskelijoilla, jotka tarvitsevat jatko-opinnoissaan enemmän matemaattisia taitoja.

Pitkä matematiikka

Voi kirjoittaa, kun $n > 9$, jossa n on suoritettujen pakollisten kurssien lukumäärä. Eli käytännössä kolmannen vuoden keväällä. Jokaisen syventävän kurssin valitseminen lisää valinnanvapautta kirjoituksissa (=niistä tulee tehtäviä, joita on miltei mahdoton tehdä, ellei ole käynyt kyseistä kurssia). Pakollista syventävien kurssien valitseminen ei kuitenkaan ole, sillä pelkästään pakollisten kurssien tehtävilläkin on mahdollista päästä erinomaiseen suoritukseen.

Kirjoituksissa on 15 tehtävää joista 10 tehtävää tehdään. Pakollisista kursseista tulee vähintään 10 tehtävää ja loput tehtävistä tulevat syventävistä kursseista.

Reaaliaineet

Biologia

Aine voidaan kirjoittaa jo kolmannen lukuvuoden syksyllä. Kypsytkö oma tietämys seuraavaan kevääseen mennessä jää jokaisen omaan harkintaan.

Jos aikoo kirjoittaa kokeen syksyllä, on syytä huomioida seuraavat seikat:

1. Käy kaikki biologian pakolliset ja syventävät kurssit.
2. Valitse myös mahdollisuuksien mukaan terveystiedon tarjolla olevat kurssit.
3. Kertauskurssi (½ov) on hyvä valita syksyn 1. jaksoon. Kurssia ei järjestetä lainkaan keväällä, joten keväälläkin kirjoittajat voivat niin halutessaan suorittaa kurssin jo syksyllä. Kurssille voivat osallistua vain aineen kirjoittavat opiskelijat.
4. Biologia 5 kurssin (Bioteknologia) suorittaminen on käytännössä mahdotonta 2 ensimmäisenä vuotena, joten se pitää myös valita 3. vuoden 1. jaksoon. (Kurssia ei ole muualla tarjollakaan.)
5. Koska syksyn kirjoitukset alkavat jo ennen 1. jakson päättymistä, on em. bioteknologian kurssisisältö aiheellista lukea läpi jo edellisenä kesänä.

Lukeminen yo-kokeeseen on hankalaa syksyn aikana opetuksen ollessa käynnissä. Niinpä on syytä käydä kurssien sisältö läpi kesäloman aikana. Lukuohjeita kannattaa kysyä kevätlukukauden lopulla opettajalta.

Elämäkatsomustiede ET

Elämäkatsomustieto

Elämäkatsomustieto poikkeaa siinä määrin muista kirjoitettavista aineista, että sen oppitunneilla keskitytään asioiden omakohtaiseen pohdintaan, mutta yo-kokeissa tehtävät liittyvät oppitunteja vahvemmin yleisen teorian hallintaan. Toisekseen koulussamme ei ole tarjolla elämäkatsomustiedon valtakunnallisia syventäviä kursseja (ET04-05), joiden hallintaa edellytetään yo-kokeiden tehtäviin vastaamisessa. Myöskään kertauskurssia ei ole tarjolla. Valtakunnallisia kursseja voi katsoa mm. yhteiseltä kurssitarjottimelta (opinto-ohjaajat neuvovat tässä). Nämä seikat tarkoittavat sitä, että elämäkatsomustiedon kirjoituksiin valmistautuminen vaatii opiskelijalta vahvaa panostusta itsenäiseen valmistautumiseen. Elämäkatsomustiedon yo-kokeisiin valmistautumisessa on erityistä apua filosofian kurssien sekä maailmanuskontojen kurssin (UE04) hallitsemisesta.

Lisätietoja Lasse Laukkaselta (LAL).

Evangelis-luterilainen uskonto UE

Uskonto on mahdollista kirjoittaa jo kolmannen vuoden syksyllä, koska valtakunnallisia kursseja, jotka tulee hallita, on vain viisi (UE01-UE05) ja lukiokurssit syventävät ja laajentavat peruskoulusta tuttuja uskonnon sisältöjä. Jos syksyn kirjoittajia on enemmän, kertauskurssin tunnit tullaan jakamaan tulevana lukuvuotena puoliksi, jotta sekä syksyn että kevään kirjoittajilla on sama mahdollisuus opettajan ja ryhmän tukeen.

Kirjoittajien tulee valita pakollisten kurssien (UE01-UE03) lisäksi molemmat valtakunnalliset syventävät kurssit (UE04 ja UE05). Koulukohtainen syventävä kurssi (UE08), kertauskurssi, on suositeltava. Soveltavat kurssin syventävät ja konkretisoivat valtakunnallisten kurssien sisältöjä, joten niistä on kirjoittajalle hyötyä, mutta ne eivät ole välttämättömiä hyvään YO-menestykseen.

UE01-kurssi on suoritettava ennen muita kursseja, mutta muut UE-kurssit voi suorittaa missä tahansa järjestyksessä. Numerojärjestys ei ole sisällöllisesti loogisin, vaan sisällöllisesti läheiset kurssit olisi tehokkainta opiskella samana lukuvuonna (UE01, UE04 ja UE07 sekä UE02 ja UE05 liittyvät toisiinsa). Jos tämä ei lukujärjestysteknisistä syistä ole mahdollista, kirjoittajan on hyvä huomata kurssien sisällölliset yhteydet viimeistään kerratessaan kirjoituksiin.

Filosofia

Minimivaatimuksena on kaksi syventävää kurssia - suositus on, että opiskelisi ne kaikki kolme.

Vaatii kypsyttää kirjoittaa eheää tekstiä ja filosofian käsitteiden hyvää hallitsemista. Filosofian voi kirjoittaa kolmannen vuoden syksyllä, jos kokee omaavansa nämä kriteerit tai jos filosofia ei ole kirjoitusten "tärkein aine".

Fysiikka

Fysiikka kannattaa kirjoittaa kolmannen vuoden keväällä. Pakollisen FY01 -kurssin lisäksi valtakunnallisia syventäviä ovat kurssit FY02 -- FY08. Kertauskurssi FY09 kannattaa myös valita.

Historia

- Parhaimman tuloksen saavuttaa kolmannen opiskeluvuoden keväällä, koska hyvä vastaus edellyttää myös kysyä kirjoitustaitoa
- Ennen kirjoituksia on suoritettava kaikki pakolliset kurssit (Hi 1-4) ja valtakunnalliset soveltavat (Hi 5 ja 6)
- Kirjoituksissa hyödyttävät myös koulukohtaiset Hi7 ja Hi11 kurssit
- Suositeltavaa on suorittaa kurssi Hi 3 ennen kurssin Hi 6 ja 7 valintaa

Kemia

Kemian ainereaaliiin on opiskeltava kurssit KE1-KE5. Kemian suositellaan kirjoitettavaksi 3. vuoden keväällä. Kemian voi kirjoittaa jo 3. vuoden syksyllä, mutta tällöin on kesän aikana omatoimisesti perehdyttävä kurssin KE5 sisältöön ja opiskeltava KE5-kurssia syksyn 1. jaksossa niin pitkälle kuin ennen yo-kirjoituksia on mahdollista.

Maantiede

Aine voidaan mukavasti kirjoittaa jo kolmannen lukuvuoden syksyllä. Kypsykö oma tietämys seuraavaan kevääseen mennessä jää jokaisen omaan harkintaan.

Jos aikoo kirjoittaa kokeen syksyllä, on syytä huomioida seuraavat seikat:

1. Käy kaikki maantieteen pakolliset ja syventävät kurssit.
2. Lue historian kurssien yleistä asutushistoriaa koskevat jaksot.
3. Kertauskurssi (½ov) on hyvä valita syksyn 1. jaksoon. Kurssia ei järjestetä lainkaan keväällä, joten keväälläkin kirjoittajat voivat niin halutessaan suorittaa kurssin jo syksyllä. Kurssille voivat osallistua vain aineen kirjoittavat opiskelijat.
4. Lukeminen yo-kokeeseen on hankalaa syksyn aikana opetuksen ollessa käynnissä. Niinpä on syytä käydä kurssien sisältö läpi kesäloman aikana. Lukuohjeita kannattaa kysyä kevätlukukauden lopulla opettajalta.

Psykologia

Psykologia kannattaa kirjoittaa kolmantena vuotena kevään yo-kirjoituksissa. Syventävien kurssien suorittaminen on hyvän arvosanan varmistamiseksi suositeltavaa. Myös kertauskurssille kannattaa osallistua. Psykologian kirjoittaja hyötyy BI04 Ihmisen biologia -kurssin opiskelusta

Terveystieto

Suosittelavaa on käydä kaikki kolme terveystiedon kurssia ennen yo-kirjoituksia ja lisäksi terveystiedon reaalikokeeseen kertaava TE04 kertauskurssi. Kirjoitusajankohdaksi suositellaan kolmannen vuoden syksyä, koska tarvittavat kurssit on ehditty silloin suorittaa ja esseenkirjoitustaidossa on harjaannuttu. Terveystiedon reaalikoe mittaa myös kypsyttä. Terveystiedonkoe sisältää oppiainerajat ylittäviä tehtäviä, siksi biologian ja psykologian opiskelusta on hyötyä.

Yhteiskuntaoppi

Suosittelava kirjoitusajankohta: viimeisellä tutkintokerralla - perusteluina yleinen esseekirjoittajana kehittyminen sekä erityisesti yhteiskunnallisten asioiden seuraamiseen liittyvä kypsyminen

Kirjoituksia ajatellen tärkeät kurssit: kirjoituksiin ei saa osallistumisoikeutta ilman pakollisia kursseja (YH01-02), yo-tehtäviä tulee myös valtakunnallisista syventävistä (YH03-04) sekä suoraa apua kirjoituksiin on myös yhteiskuntaopin ajankohtaiskurssista (YH08; suorita kolmannen kevätlukukaudella) ja puolikkaan laajuisesta kertauskurssista (YH07; myös kolmannen kevätkaudella).

Kurssien suositeltava suoritusjärjestys

- ensimmäisenä lukuvuonna YH01
- toisena lukuvuonna YH02, YH03 ja YH04
- kolmantena vuonna YH08 ja YH07 + kirjoitukset keväällä

Muuta huomioitavaa:

- seuraa aktiivisesti mediaa ja erityisesti mm. pääkirjoituksia ja ajankohtaisohjelmia: opit sieltä mm. kypsää ilmaisutapaa sekä asioiden liittymisiä toisiinsa
- oppiainerajat ylittävissä tehtävissä kannattaa huomioida etenkin historia: kansainväliset suhteet kylmän sodan jälkeen (HI03 & HI07) sekä suomalaisen yhteiskunnan kehittyminen toisen maailmansodan jälkeen (HI04)

Lisätietoja yhteiskuntaopin ilmoitustaululta luokan 2.028 edestä sekä Lasse Laukkaselta (LAL).

Lukiodiplomit

Kuvataiteen lukiodiplomi (KU12)

Kuvataiteen lukiodiplomi kannattaa suorittaa lukion kolmantena vuotena (2. jakso).

Kuvataiteesta tulee olla ennen KU12 alkua vähintään neljä kurssia suoritettuna. (KU1, KU2, KU4 ja KU5 ovat suositeltavia kursseja).

Tehtävät ilmestyvät toukokuussa, edellisenä lukukautena.

Musiikin lukiodiplomi (KU12)

Musiikin lukiodiplomi koostuu näytesalkusta, joka kootaan joko musiikkiprojektista tai lukioaikaisista musiikkiin liittyvistä töistä. Mahdollisia osa-alueita voivat olla laulaminen ja soittaminen, säveltäminen, sovittaminen ja improvisointi tai musiikin kuuntelu, analysointi ja musiikista kirjoittaminen. Näytesalkku voi kirjallisten osioiden lisäksi sisältää esimerkiksi kuva- tai äänitallenteita sekä partituureja tai nuotteja. Diplomin suoritusohjeista löytyy tarkemmat tiedot mahdollisista sisällöstä sekä suorittamisvaihtoehdoista.

Musiikin lukiodiplomin suorittamisen edellytyksenä on vähintään neljän musiikin lukiokurssin suorittaminen. Varsinainen lukiodiplomi suoritetaan yhden kurssin laajuisena (MU12).

Lisätietoja ja ohjeita antaa musiikin opettaja Martti Häyrynen.